

Rusthuis/sterfhuis?

**Niemand gaat dansend binnen in het woonzorgcentrum. Het is de laatste plek waar ouderen naartoe verhuizen. Is het ook een snelweg naar de dood? Of kan het woonzorgcentrum ouderen doen heropleven? Is er nog leven voor de dood en is de dood er überhaupt bespreekbaar? Op die vragen zoekt Veerle Beel de komende weken een antwoord.
Foto's Brecht Van Maele**

ALS HET RUSTHUIS DE DOOD IN DE OGEN KIJKT

‘Iedereen gaat een keertje dood, toch?’

Een hospicekamer in Sint-Vincentius Avelgem.

In het wzc Sint-Vincentius in Avelgem is de dood geen taboe, ook euthanasie niet. Voor terminale zestigplussers die liever niet thuis sterven, zijn er zelfs twee aparte kamers. ‘Dat met hun wensen rekening zal worden gehouden, stelt hen gerust.’

Eigenlijk was Claude (60) het liefst thuis gestorven, tussen zijn boeken over heemkunde en geschiedenis. Maar zijn longkanker bezorgt hem te veel pijn. Zonder hulp raakt hij niet meer van zijn stoel naar zijn bed. Ook eten gaat moeilijk. Het begon met een rare hoest, net voor zijn pensioen, vertelt Claude. Na het afscheidsfeest met zijn collega's ging hij naar de dokter. 'Ik wist dat het serieus was.' De zestiger is verbaasd hoe nuchter hij bij zijn nakende dood blijft. 'Misschien omdat ik alleenstaande ben en geen kinderen heb om wie ik me zorgen maak. Iedereen gaat een keertje dood, toch?'

Maar thuis sterven kon dus niet. Daarom regelden zijn zussen voor hem een opname in het woonzorgcentrum Sint-Vincentius in Avelgem, waar ze twee kamers hebben voor terminaal zieken die nog thuis wonen, maar daar liever niet sterven. Die zogenaamde hospicekamers zijn een primeur voor Vlaanderen. Voor directeur Ken Wagner passen ze in zijn visie op wat een rusthuis hoort te zijn. Hoewel de doorsneebewoner hier niet komt met de verwachting spoedig te sterven, wil hij het levenseinde wel vanaf de eerste dag bespreekbaar maken.

Geen vloedgolf

'We merkten dat er wel vaker ouderen naar ons woonzorgcentrum kwamen en kort daarna overleden, omdat ze bij hun opname al erg ziek waren. Die terminaal zieken komen nu naar onze hospicekamers. Blijkbaar is er nood aan dit type opvang. De dichtstbijzijnde ziekenhuizen zijn hier twintig kilometer vandaan en hun palliatieve afdelingen hebben lange wachtlijsten. Daarom wilden we zelf een aanbod doen.'

Het Sint-Vincentius is van christelijke achtergrond. Dat heeft directeur Wagner er niet van weerhouden om vijftien jaar geleden al voor zijn bewoners een zorgplan voor het levenseinde uit te rollen. Bang voor een vloedgolf aan euthanasieaanvragen is hij nooit geweest. 'In vijftien jaar hebben we vier aanvragen voor euthanasie gehad; twee in het woonzorgcentrum, twee in de hospicekamers. Als je weet dat hier jaarlijks veertig mensen overlijden, is dat helemaal niet veel.'

Wagner maakt zich sterk dat net de bespreekbaarheid van de dood het aantal euthanasieaanvragen in zijn woonzorgcentrum beperkt houdt. 'Bewoners vragen wel vaker of euthanasie tot de mogelijkheden behoort. Maar dat betekent nog niet dat ze daarvoor kiezen. De wetenschap dat met hun wensen rekening zal worden gehouden, stelt hen gerust.'

Niet betuttelen

Palliatief en pastoraal medewerkster Nele Vandommele voert die gesprekken over 'vroegtijdige zorgplanning'. Maar niet onmiddellijk. 'Tijdens de eerste weken van hun verblijf rouwen nieuwe bewoners nog vaak om het verlies van hun huis en hun vroegere leven. Pas vanaf week zes kaarten we het onderwerp aan. Tenzij hun medische toestand het niet toelaat om zo lang te wachten.'

Hoe bewoners hun laatste levensdagen wensen te beleven, wordt zorgvuldig op papier gezet met een zorgcode. Zo betekent DNR 0 dat de bewoner nog maximale geneeskundige zorg wil. Bij code 1 wil men niet meer gereanimeerd worden. Code 3 houdt in dat men wil stoppen met de behandeling(en).

'Het is belangrijk dat die wensen op papier staan, om te vermijden dat de verzorging in hun plaats gaat denken dat een hoogbejaarde bewoner het niet meer de moeite vindt om naar het ziekenhuis te worden gebracht na een trombose of een hartfalen. Het is niet aan ons om daarover te oordelen. We moeten altijd de stem van de mensen zelf horen.'

Dat luisteren naar de bewoners is een leerproces voor het team, zegt Wagner. 'We hadden een bewoonster die wat te vaak wijn ging drinken in ons café. Het team stelde voor haar alcoholvrije wijn te schenken. Maar die dame is niet achterlijk. Ze zou het verschil wel proeven. Het zou betuttelend zijn geweest om in haar plaats te beslissen wat goed voor haar is. We beschouwen het woonzorgcentrum als een plaatsvervangende thuis. En thuis zouden we haar haar wijntje niet hebben ontnomen.'

Groot feest

Zelfs met dementerende bewoners gaat Sint-Vincentius het gesprek over hun levenseinde aan, voor zover ze zich nog kunnen uitdrukken. 'We stellen vragen met behulp van foto's en filmen dat gesprek, om het vervolgens aan de familie te tonen'

Bewoners hebben natuurlijk ook het recht om helemaal niet met hun levenseinde bezig te zijn, benadrukt directeur Wagner. 'Er zijn er ook die zeggen dat hun kinderen alles wel zullen regelen. We dringen niemand iets op.'

'Bovendien, en vooral, we zijn hier niet alleen met sterven bezig. We kunnen niet om de dood heen, maar op de eerste plaats werken we aan een goed leven voor onze bewoners.'

Goed leven, dat kan bijvoorbeeld een groot feest zijn. De bewoonster van een van de andere hospicekamer loopt tegen de tachtig en is verward. Ze wil Cindy Deweirtdt, de coördinator van de afdeling, geld geven om in de winkel koffie en koekjes te gaan kopen voor mij. 'Dan moet ge dat niet uit uw eigen zak betalen.' En tegen mij: 'Ik woon hier niet, hoor. Ik heb nog mijn eigen huizeke.'

Nochtans is de vrouw terminaal, en heeft ze met Cindy recentelijk nog haar zorgplanning doorgenomen. Dat gesprek ging niet alleen over haar nakende dood, maar vooral over wat de vrouw nog graag zou willen doen in haar laatste dagen. Een familiefeest geven was haar de voorbije jaren in haar serviceflat niet meer gelukt. Cindy stelde voor om op zondag het dagcentrum van Sint-Vincentius af te huren. 'Daar leefde ze helemaal van op.'

Claude is de afgelopen week overleden

MARIËTTE SUPPLY (97)

'Ze moeten mij niet meer binnenstebuiten keren'

‘Ik ben van de ene kliniek naar de andere gesukkeld, je kent dat. Ik was gevallen en had een barstje in mijn rug. Ik heb ook *zere* benen, waarvoor ik elke ochtend speciale kousen moet aantrekken. Dat kan ik zelf niet. Soms voel ik een pijnscheut tot in mijn tenen. **Elke dag moet je je moed bij elkaar schrapen. Ik zeg dan: Onze Lieve Heer heeft ook afgezien aan zijn kruis.**’

‘Ik was me elke ochtend zelf. Ik trek mijn plan nog. Ik kan overal komen met mijn rollator.’

‘Ik ben hier vroeger vrijwilligster geweest. Ik reed de oude mensen rond in hun karren. Het zal nu een jaar zijn dat ik hier ben. Heel veel toekomst heb ik niet meer. Ik heb aan Nele gezegd dat ik hier wil sterven. Ze moeten mij niet meer binnenstebuiten keren.’

‘Honderd worden? Graag! Maar het moet lukken. Ik heb ruis aan mijn hart. Er kan bij iedereen iets gebeuren. Als ik honderd word, mag de hele familie komen: mijn schoondochter, mijn vijf kleinkinderen en mijn zes achterkleinkinderen.’

IRÈNE SAMYN (96)

‘Alles wordt voor u gedaan, je moet maar aanschuiven’

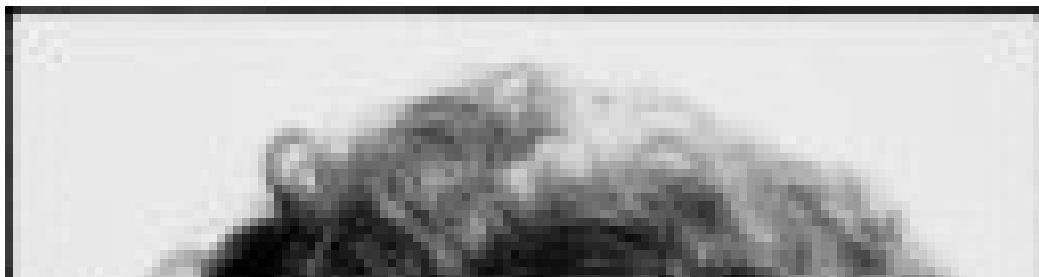
‘Ik had nooit gedacht dat ik hier zou belanden. **Mijn man en ik zijn in februari vorig jaar naar hier gekomen. Diezelfde avond is hij gestorven.** We waren nog goed thuis. Ik maakte nog elke dag eten. Hij was twee jaar jonger dan ik, maar voelde zich al een tijdje

verslechteren. Ineens zei de verpleegster dat hij dringend naar het ziekenhuis moest. Een ambulance is ons beiden komen halen. We zijn daar een week gebleven.'

'Ik kan nog alles. Hout vasthouden dat het zo mag blijven. Als ik 100 zou worden, zou ik dat alleen vieren met de kinderen en kleinkinderen. Een groot feest hoef ik niet. Dat is toch een beetje van: hoelang nog? Ik ben hier content. Alles wordt voor u gedaan, je moet maar aanschuiven. Ik brei graag, *onderlijvekes* voor de achterkleinkinderen. Daar gaan ze in de winter deugd van hebben. Soms ga ik mee kaarten, als ze nog iemand nodig hebben. Zolang ze maar niet valsspelen, want dat heb ik niet graag.'

MARIE-LOUISE DECOCK (90)

'Er zijn er al veel die daar op mij wachten'

‘Mijn man en ik verbleven eerst in een ander woonzorgcentrum. Mijn zus woonde daar al 13 jaar, dus ging ik ervan uit dat het wel goed zou zijn. Nooit heb ik een grotere *bêtise* begaan in mijn leven! De verpleegsters waren niet vriendelijk zoals hier. Geschreid dat we daar hebben! Onze dochter heeft het dan geregeld dat we naar hier konden komen. Mijn man zei: we zijn van de hel naar de hemel verhuisd!’

‘Spijtig genoeg heeft hij het niet lang meer mogen meemaken. Zijn foto hangt boven de tv. Ik praat veel tegen hem: waarom heb je mij niet meegenomen? Had ik maar eerst mogen gaan! De kinderen hebben niet graag dat ik dat zeg. Ik ben niet bang. We hebben een zoon van 44 jaar verloren aan kanker. **Hij zei: er is nog leven na de dood. Ik geloof dat ook. We zullen het maar zeker weten als we daar aankomen.** Er zijn er al veel die daar op mij wachten.’

‘Ik heb al vijf keer een nieuwe pacemaker gekregen. De ambulance is mij hier al eens komen halen. Ik was erg ziek. Ik zei: bel de kinderen, bel de pastoor, want ik ga dood! Maar de dokter beloofde dat hij mij zou redden. Toen heb ik toch schrik gehad. We moeten allemaal een keer dood, maar ik had schrik om mijn kinderen achter te laten. Mijn kleindochter gaat binnenkort trouwen, ze is actrice in *Thuis*. Als ik het nog eens aan mijn hart krijg, wil ik opnieuw naar het ziekenhuis. Ik heb nu al zoveel meegemaakt. Dat kan er nog wel bij.’

MADELEINE DERAMMELAERE (83)

‘Wat ik het meest mis, is mijn vrijheid’

‘Excuseer mijn *Vloms*. Ik ben hier wel getrouwd, maar ik ben opgegroeid in Frankrijk. Mijn moeder kookte in een kasteel. Ze was *cordon bleu*, dat is de hoogste graad als *cuisinière*! Mijn vader was er chauffeur. Ik heb een heel andere opvoeding gekregen dan de meeste mensen hier. Ik stoor mij als ze met hun elleboog op de tafel zitten te eten. Of als een man zijn pet aanhoudt bij het kaarten. Jongens, jongens, het zijn kleinigheden, maar ze storen me.’

‘We zijn hier goed, maar het is niet zoals thuis. Wat ik het meest mis, is mijn vrijheid. Ik reed zelf nog tot in Frankrijk. Maar ik viel veel en ik kon niet opstaan zonder hulp. Ik moest dan blijven liggen tot er iemand langskwam.’

‘Ik heb een lijstje gemaakt van mensen die op mijn koffietafel mogen komen. Voor de rest doen ze wat ze willen. **Naar de palliatieve zorg wil ik niet.** Mijn man is daar geweest. Dat is om dood te gaan. **Hier weten we ook wel dat we doodgaan, maar er is nog leven.** In de namiddag gaan we kaarten. Soms ga ik mee wandelen, als er iemand meegaat die sterk genoeg is om mij voort te duwen.’

SIMONNE LIBBRECHT (98)

‘Als het moment daar is, zullen we wel zien’

‘Ik heb twee zonen, van wie er een tien jaar geleden gestorven is. Ik ging op mijn verjaardag uiteten met de kinderen en kleinkinderen. Daar aan tafel is het gebeurd. De

dokter zei dat het zijn hart was. Ik denk elke dag aan hem, 's morgens wanneer ik opsta en 's avonds als ik ga slapen. Dat verdriet gaat nooit voorbij. Ik bid elke dag voor hem.'

'Ik weet dat dit de laatste plek is waar ik zal wonen. Eerder was ik op drie verschillende plaatsen, maar ik mocht er nooit blijven omdat ik in mijn hoofd nog te goed was. Hier gelukkig wel. Ik woon hier nu drie jaar. Of vier al? Mijn geheugen werkt niet zo goed meer. Ik kan gelukkig wel nog lezen. Ik lees de krant en boeken uit de bibliotheek. Honderd jaar worden? Misschien, als ik goed blijf in mijn hoofd. Als het niet zo zou zijn, heeft het niet veel belang meer. We moeten allemaal een keertje gaan. Ik denk daar wel aan, maar niet te veel. Als het moment daar is, zullen we wel zien.

'Mijn huis staat leeg. Mijn zoon zegt dat ik mij daar geen zorgen om hoeft te maken. Hij zal voor alles zorgen.'